

סדרת לימים טובים

הבדלים בהלכות טהרה

בין הרב מרדכי אליהו זצ"ל
והרב עובדיה יוסף זצ"ל
על כל הלכות טהרה

הרב יוני דון-יחייא

תוכן

4	כיצד לקרוא את החוברת
6	הרגשות
8	כתמים
10	צבעים
11	כצע
13	הרחקות
20	וסתות
27	בדיקות אחרי תשמיש
28	רואה מחמת תשמיש
29	דיני כלה
32	דיני יולדת
36	נאמנות האישה
37	הפסק טהרה
42	שבעה נקיים
43	חפיכה ועיון
47	חציצות
56	טבילה
62	תשמיש

כיצד לקרוא את החוברת

- חוברת זו מיועדת לרבנים, פוסקים, מדריכי חתנים וכל מי שלבו חפץ ומטרתה להציג בצורה שיטתית את ההבדלים המרכזיים בין פסקיהם של הרב מרדכי אליהו זצ"ל והרב עובדיה יוסף זצ"ל בענייני טהרת המשפחה.
- בחוברת זו לוקטו למעלה מ-180 הבדלים בהלכות טהרה (בתוך קנ"ד סעיפים).
- **הודגשו סעיפים מצויים יותר או בעלי משמעות מיוחדת.**
- הטבלה ערוכה לפי סדר הנושאים שבספר דרכי טהרה, אך סדר הדעות שונה: בצד ימין דעת הרב עובדיה יוסף ובצד שמאל דעת הרב מרדכי אליהו. לנוחות הלומדים שהתרגלו לטבלה שהכין בזמנו הרב אורי כהן על הבדלים בהלכות טהרה בין שיטות שונות.
- הפניות לספר **דרכי טהרה** לרב מרדכי אליהו: בסוגריים עגולים () הפניה למהדורה הישנה, שנת תשמ"ו. ההפניה היא למספר העמוד. בסוגריים מרובעים [] הפניה למהדורות החדשות, תשס"ז ותשע"א. ההפניה כאן היא לפרק וסעיף, כדי שיתאים לשתי המהדורות. במקום שנמצאו שינויים בין המהדורות, הבאנו את הכתוב במהדורה האחרונה. במקום שציינו לתשובה של הרב, הכוונה לדרכי טהרה מהדורת תשע"א, שם נוספו תשובות רבות.
- **הפניות לספר טהרת הבית** לרב עובדיה יוסף, ג' חלקים, הן על פי המהדורה הישנה שיצאה עד שנת תשס"ו. דוגמה להפניה: א, סה - חלק א עמ' סה. במהדורה החדשה (שנת תשע"ט) נכתבו בצד העמ' מספרי העמ' מהמהדורה הקודמת כך שניתן בקלות למצוא את ההפניות גם במהדורה הזו. לעיתים ההפניה היא למה שנכתב בהערה ולא בגוף הספר.
- הפניות לספר **טהרת הבית הקצר** (בעבר נקרא **תורת הטהרה השלם**) לרב דוד יוסף, מהדורת תשע"ט. בגלל שיש הבדלים במספרי העמ' בין תורת הטהרה לבין טהרת הבית הקצר, ההפניה היא לפרק וסעיף.

נציין שבהקדמה לספר כותב הרב עובדיה יוסף שהוא עבר בעיון רב על כל הספר וסומך את ידיו עליו. במקומות שראיתי הבדלים בין טהרת הבית הקצר לבין טהרת הבית, ציינתי זאת.

- במקומות שלא מצאתי התייחסות לנושא בטהרת הבית הקצר, הפניתי לספר **ילקוט טהרה** לרב יצחק יוסף, משנת תשפ"ג.

- לגבי הלכות שפרוסות על כמה עמ' בספר, ציינתי בדרך כלל לעמ' הראשון שבו מתחיל הדיון.

- ישנם מקומות שההבדל בין הפוסקים הנ"ל זעיר, ולעיתים לא ברור שיש בכלל הבדל. למשל, כשאחד כתב "טוב" להחמיר בדבר פלוני, והשני כתב שהמחמיר בדבר הזה "תבוא עליו ברכה". הבדלים כאלה לא צוינו בטבלה.

- לעיתים ציטטתי חלק מדבריהם של הפוסקים הנ"ל, כדי שניתן יהיה לשים לב ללשונם המדויקת. לעיתים דילגתי בתוך הציטוט על כמה מילים שאינן הכרחיות, מבלי לציין שדילגתי.

- תודות: לרב משה בוטון שכותב כעת ספר רחב על ההבדלים בהלכות טהרה בין הרב מרדכי אליהו לרב עובדיה יוסף, ונעזרתי בו רבות.

לרב אריה כץ ממכון פוע"ה שעבר בעיון על כל הטבלה והחכים אותי הרבה, עד לפרטי הפרטים.

לרב דביר אזולאי, שהראה לי הבדלים רבים בין הפוסקים הנ"ל. וכן לרב יצחק יודייקין, לרב בניהו שנדורפי ולרב שלו שבתאי.

סע'	טהרת הבית הרב עובדיה יוסף	טהרת הבית הקצר הרב דוד יוסף	דרכי טהרה הרב מרדכי אליהו
א	זיבת דבר לח אינה נחשבת "הרגשה" (א, יד).	א, ד	יש לשאול חכם (יב) [א, ו]. [מתשובה ב נראה לכאורה שמעיקר הדין אין זו הרגשה].
ב	(א מצאה דם בבדיקה פנימית - הוא ספק תורה (א, יז) (וראו נפקא מינה להלן בסע' טו, מה; ובסע' קמה שלא תברך על הטבילה).	(א, א, ד	"האישה טמאה מדאורייתא" (יב) [א, ז]. ולא מכוח ספק.
	(ב ואם ברי לה שלא הרגישה - תשאל חכם (יביע אומר, אורח חיים ט, קז. וחזר בו ממה שכתב בטהרת הבית א, כ שטמאה מדרבנן ודינו כדיני כתמים. כי נשים רבות כיום לא מרגישות כלל בשעת וסתן ואין להן אפשרות לדעת מהי הרגשה).	(ב דינו כדיני כתמים (ח, יט) (ולא הצריך שאלת חכם). אבל בילקוט טהרה לרב יצחק יוסף (מכתב קו סע' ה) כתב שתשאל חכם.	לא חילק בין ברי לה או לא.
ג	ראתה כתם מיד אחרי תשמיש או עשיית צרכים - טמאה רק מדרבנן (א, כא-כג).	א, ו	"אחרי תשמיש וכד', דינו כדם ולא ככתם" (יב) [א, ט; ב, ו]. קינחה ומצאה דם לאחר שהטילה מים - תפנה לרופאה שתגיד לה מהו מקור דם זה, ועם תשובות הרופאה תשאל חכם (לו) [ד, יד].

סע'	טהרת הבית הרב עובדיה יוסף	טהרת הבית הקצר הרב דוד יוסף	דרכי טהרה הרב מרדכי אליהו
ד	(א) אישה שהרגישה, די שתעשה קינוח מבחוץ, ורק אם לא מצאה דבר, תעשה בדיקה פנימית (א, שמה-ו).	(א) ז, ח	(א) תבדוק בדיקה פנימית (יג) [א, יא].
	(ב) אם נאסרה מההרגשה, לא תברך על הטבילה (א, שלד-ז). וראו עוד סע' עא, כג, קכה, קכט, קלח, קמה, קמו.	(ב) ז, א	(ב) תברך על הטבילה [א, יב תשובה ד].
ה	לאחר בדיקת רופאה - אם לא ראתה דם לאחר הבדיקה, טהורה מכוח ספק ספקא, גם בפתיחה גדולה של הרחם (ב, נה-סג). שיש אומרים שאפשר לפתיחת הרחם בלא דם, ויש אומרים שרק כשנפתח הרחם מבפנים טמאה ולא כשנפתח על ידי רופאה. ובהערה 19 כתב שאם ראתה דם והרופאה אומרת שמקור הדם מפצע, אפשר להקל.	יא, כא	אם ראתה דם, תשאל את הרופאה למקורו ועם תשובתה תשאל חכם [א, טו]. אם לא ראתה דם: אם הטיפול היה בנרתיק בלבד - מותרת. אם היה בצוואר הרחם, ונגרמה פתיחת הפה הפנימי של צוואר הרחם בקוטר שאינו מגיע ל-3 מ"מ, מותרת. יותר מזה, נאסרת, אלא אם זו הפתיחה הטבעית שלה על פי קביעת הרופאה. לכן, עם הנתונים מהרופאה תלך לשאול חכם [א, טז-יז] (במהדורה ישנה עמ' יד ועמ' קיב כתב באופן אחר).

סע'	טהרת הבית הרב עובדיה יוסף	טהרת הבית הקצר הרב דוד יוסף	דרכי טהרה הרב מרדכי אליהו
כא	בשמים שהיו על האישה והסירה אותם, מותר לבעלה להריח בהם (ב, קעג).	יב, נו	אין להריח בושם שעליה ועל בגדיה, אפילו אם הסירה את בגדיה והניחה אותם [ה, יא].
כב	אסור לבעל להתחמם מאש או מקור חום שאשתו מחזיקה בידיה (ב, קז).	יב, יג	מותר [ה, יא תשובה ד] (כי אינה עושה דבר כלפיו. לכן הוא מסכים שאסור להשיב רוח במניפה כלפיו).
כג	מותר לבעל להניח חפץ בתוך ארגז או תיק שהאישה מחזיקה, בלי לגעת בתיק. והמחמיר תבוא עליו ברכה (ב, כח הערה 9 ועמ' צב. ומכתבו המובא בסוף ספר ילקוט טהרה, מכתב כג).	לא מצאתי. אבל כתוב בילקוט טהרה (מכתב קו סע' כו, וכן קצה, מה).	רק בשעת הדחק מותר [ה, טו תשובה ז].
כד	(א) לספרדים מותר לזרוק חפץ מידו לידה, כשיש צורך, והמחמיר תבוא עליו ברכה (ב, צג).	(א) יב, ו	(א) יש מתירים ויש אוסרים. גם הנוהגים היתר הוא רק כשזרק כלפי מעלה (מב) [ה, טז].
	(ב) אשכנזים מחמירים בזה, אך רשאים להקל במקום צורך כשזרקו כלפי מעלה (ב, צה).	(ב) כתב "רשאים להקל", ולא הזכיר "במקום צורך" (יב, ו). וכן כתב בילקוט טהרה (קצה, לו).	(ב) הפוסקים כרמ"א נוהגים לאסור (מב) [ה, טז].

סע'	טהרת הבית הרב עובדיה יוסף	טהרת הבית הקצר הרב דוד יוסף	דרכי טהרה הרב מרדכי אליהו
כה	לא ינשק את בנו הנמצא בידיה של אשתו (ב, קב).	יב, יא	יש מחלוקת בזה, וכל אחד ישקול בדעתו אם דבר זה מביאו לידי חיבה, קרבה או הרהור (מג) [ה, כב].
כו	(א) מותר להעביר תינוק מיד ליד, אם יוצא מעצמו מחיק אמו (כשאינו בדרך של משחק להעביר את התינוק מאחד לשני ובחזרה). והמחמיר תבוא עליו ברכה.	(א) יב, ט	(א) מותר (מג) [ה, כג].
	(ב) לאשכנזים "טוב להחמיר", כי אולי דינו כדין זריקה (ב, ק).	(ב) לגבי אשכנזים כתב "נכון שיחמירו".	(ב) לא חילק בין אשכנזים לספרדים.
כז	במקום צורך יש להקל באכילת עראי על שולחן אחד, אף ללא היכר (ב, קט הערה 36; יביע אומר, יורה דעה ח, יז סע' ה).	לא מצאתי. אבל כתוב בילקוט טהרה (מכתב קו סע' כט).	צריך לעשות היכר או שינוי גם באכילת עראי [ה, כה תשובה יא].
כח	אסור לשתות שיירי משקה של אשתו, אך שיירי <u>מאכל מותר</u> <u>לספרדים</u> (ב, קכה).	יב, ל	שיירי משקה ומאכל אסורים (מה) [ה, ל]. ולא חילק בין אשכנזים לספרדים.

סע'	טהרת הבית הרב עובדיה יוסף	טהרת הבית הקצר הרב דוד יוסף	דרכי טהרה הרב מרדכי אליהו
כט	(א) מותר לאכול שיירים של אשתו כשמסבת פניה לצד ואינה רואה אותו (ב, קכח). וראו גם סע' לט להלן.	(א) יב, כט	(א) מותר רק כשהאישה איננה נמצאת במקום, למשל כשיצאה מהחדר (מה) [ה, לא ותשובה יג].
	(ב) שתתה חלק מהכוס, ומילאו אותה מחדש, מותר לבעל לשתות (ב, קכג).	(ב) יב, כה; יב, ל	(ב) אסור (מה) [ה, ל].
ל	מותר לקחת חמאה ושאר ממרחים ולמרוח על הלחם, כיוון שאין מכניסים ישירות לפה, ואין צריך הפסק של כלי דווקא. וכן אם כל אחד נוטל פרוסת לחם ומניח לפניו ואחר כך אוכל, מותר (ב, קיז).	יב, כב	דברים שאוכלים ישירות מצלחת מרכזית, כגון לחם פרוס, מרגינה וכד' - אסור. לכן יעבירו אותם לצלחת אישית ומשם יאכלום (מו) [ה, לג].
לא	מותר לאישה לשכב על המיטה של בעלה שלא בפניו, ובמקום הצורך מותר אף בפניו (ב, קלא-ד).	יב, לג	מותר רק כשאין בבית [ה, לה].
לב	מותר להשתמש במברשת השיניים של אשתו (ב, פח).	יב, ד	אסור [ה, מב תשובה טז].

סע'	טהרת הבית הרב עובדיה יוסף	טהרת הבית הקצר הרב דוד יוסף	דרכי טהרה הרב מרדכי אליהו
לג	א) גם בדרך טיול, מותר לספרדים לנסוע זה ליד זה, וטוב לשים דבר חוצץ ביניהם. "והמחמיר תבוא עליו ברכה".	א) יב, מב	א) "ראוי שלא לנסוע לטיול במכונית פרטית... אף כשיושבים במושביו נפרדים ".
	ב) אף לאשכנזים מותר לטייל אם הם בשני מושבים נפרדים (ב, קמה).	ב) יב, מב	ב) הדבר נכון בין לאשכנזים ובין לספרדים (מח) [ה, נא-נב].
לד	לספרדים מותר לשבת על ספסל מתנדנד (ב, קלו).	יב, לט	נהגו גם הספרדים בחומרה זו (מח) [ה, נב].
לה	רווח כלשהו בין המיטות מספיק, וטוב שלא תגענה השמיכות זו בזו. והמחמיר יחמיר לעצמו (ב, קנד-ה).	המחמיר להניח רווח גדול, היכא דאפשר, תבוא עליו ברכה (יב, מה). ובילקוט טהרה (קצה, קלב) כתב "ראוי להרחיק" שלא תגענה השמיכות.	"צריך להרחיק... כך שלא תגענה השמיכות והמיטות זו בזו. וראוי להרחיקם כך שלא יוכלו לנגוע... זה בזה על ידי הושטת יד תוך כדי שינה. ואם אי אפשר... ירחיקו מרחק כל שהוא ויניחו בין המיטות לוח עץ או כרית וכדומה" (נ) [ה, נח-נט].
לו	לא יסתכל במקומות המכוסים. אולם מקומות שרגילה לגלות בביתה בזמן טהרתה, כמו שער ראשה, יש להקל (ב, קסה).	יב, נ	אסור (נ) [ה, ס-סא].

סע'	טהרת הבית הרב עובדיה יוסף	טהרת הבית הקצר הרב דוד יוסף	דרכי טהרה הרב מרדכי אליהו
לז	מותר לשמוע קול שיר של אשתו, והמחמיר תבוא עליו ברכה (ב, קסז).	יב, נד	אסור. רק כששרה להרדים תינוק, ואין דרך אחרת לעשות זאת, ואין לו מקום אחר ללכת - יכול לשמוע (נא) [ה, סד].
לח	(א) מותר לאישה למזוג ולהגיש לבעלה כל משקה שאינו יין כמו בירה ושכר (ב, קפה-ח).	(א) מותר, ויש מהאשכנזים שמחמירים גם בשאר משקים (יב, סח).	(א) האיסור כולל משקאות חריפים וגם מיץ ענבים [ה, סז ותשובה כב].
	(ב) אם המזיגה של היין הייתה שלא בפני בעלה, מותר להגיש לו את הכוס (ב, קפד).	(ב) יב, סו	(ב) נוהגים כדעות שאוסרות זאת [ה, סח].
לט	(א) מותר לאישה להציע המיטה כשהוכף פניו (ב, קצד). וראו גם סע' כט לעיל.	(א) יב, עד	(א) מותר רק כאשר הבעל נמצא בחדר אחר (נד) [ה, עט ותשובה כד].
	(ב) מותר לאישה לסדר כריות של בעלה.	(ב) יב, עב	(ב) כריות ומזרנים קלים, ראוי להחמיר [ה, עז].
	(ג) אסור גם לבעל להציע מיטת אשתו בפניה (ב, קצו).	(ג) יב, עה	(ג) יש מתירים ויש אוסרים, "וראוי להחמיר כשאפשר" (נד) [ה, פ].

סע'	טהרת הבית הרב עובדיה יוסף	טהרת הבית הקצר הרב דוד יוסף	דרכי טהרה הרב מרדכי אליהו
מ	אם הבעל חולה וזקוק לעזרה פיזית, אין חיוב לשכור מישהו שיטפל בו במקומה (ב, רי).	יב, פא	ישכרו מטפל, אלא אם אין להם כסף [ה, פח].
מא	הנוהגת ללכת לבית הכנסת בנידתה, רשאית ללכת גם לבית הקברות. וגם מי שנמנעת, מותרת ללכת ביום השבעה, השלושים ויום השנה (ב, רי).	יב, סד	"ראוי שלא תלך הנדה לבית הקברות" (נד) [ה, צו].
מב	(א) מותר לאישה בנידתה לנשק ספר תורה ולהסתכל עליו כשמגביהים אותו, ויכולה להחמיר על עצמה אם תרצה (יחווה דעת ג, ח; וראו טהרת הבית ב, רג).	(א) לא מצאתי. אבל בילקוט טהרה (מכתב קו סע' מה) כתב שמותר לה להסתכל בספר תורה.	(א) בזמן שהדמים מצויים בה, מן הראוי שלא תסתכל בספר תורה כשמגביהים אותו.
	(ב) מותר לבקר ולהתפלל בכותל המערבי (ב, רג). ולא התייחס במפורש לנגיעה בכותל. (ניתן להבין מכך שלא הזהיר על נגיעה בכותל, שזה מותר).	(ב) מותר לאישה לנגוע באבני הכותל ולנשקן (יב, סג).	(ב) ולא תיגע בכותל המערבי, ולא משום איסור אלא כדי לנהוג כבוד בתורה ובמקדש [ה, צח].

סע'	טהרת הבית הרב עובדיה יוסף	טהרת הבית הקצר הרב דוד יוסף	דרכי טהרה הרב מרדכי אליהו
מג	גם כאשר מרגישה האישה שזב ממנה דם, יכולה להמשיך ללמוד ולהתפלל (ב, רד).	כתב באופן כללי שמותר לה ללמוד ולהתפלל בימי ראייתה (יב, סא).	צריכה להפסיק ללמוד, אלא אם זה יגרום לה עוגמת נפש גדולה כגון שהיא מלמדת או לומדת בציבור [ה, ק].
מד	בתשעה באב מותר להושיט חפץ מיד ליד. וגם נגיעה מותרת מן הדין, גם בלילה (חזון עובדיה ד' תעניות, עמ' שז).	לא מצאתי. אבל בילקוט יוסף (קיצור שולחן ערוך תקנד, ד): נגיעה מותרת בלילה וביום.	אסורה נגיעה באשתו בלילה וביום, וגם אין להושיט חפץ מיד ליד. אבל ביום יש להקל בנגיעה לצורך [כב, יח ובתשובה ד].